

## **Juhend SA KIK keskkonnaprogrammi veemajanduse investeringuprojekti majandus- ja finantsanalüüsi koostamiseks**

Metoodiline juhend on aluseks veemajanduse investeringuprojektile toetuse taotlemise ja projekti lõpetamise korral esitatavate majandus- ja finantsanalüüsi materjalide koostamisele ning analüüsi tulemuste hindamisele.

### **1. Sissejuhatus**

Käesolev metoodiline juhend on koostatud Euroopa Komisjoni (edaspidi *EK*) järgmiste dokumentide põhjal:

- 1) Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020,
- 2) Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. aasta otsus 2012/21/EL, „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“

Juhendil on järgmised eesmärgid:

- selgitada taotlejale, milline projekti majanduslikku sisu käsitlev teave tuleb toetuse taotlemisel majandus- ja finantsanalüüsi materjalides (edaspidi *MFA*) esitada;
- leida üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi õiguspärane summa vastavalt otsusele 2012/21/EL;

Juhendis kasutatakse finantsmajanduslikke mõisteid ülalnimetatud *EK* dokumentide tähenduses.

### **2. Lähtekohad**

*MFA* on finantsdokument, mis esitatakse toetuse taotlemisel või sihtfinantseerimise lepingu sõlmimisel selgelt defineeritud veemajandusprojekti elluviimiseks ning see peab olema kooskõlas taotlusega või hangete tulemusel selgunud tegeliku finantseerimisvajadusega, projekti eesmärgiga ning tehnoloogilise projektiga.

*MFA* koostatakse ja toetuse (riigiabi) suurus arvutatakse järgnevalt:

- 1) Kogu vee-ettevõtja üldhuviteenus osutamisega seotud tegevuste kohta, võttes seejuures arvesse ka kavandatud tehnoloogilises projektis eelistatud tehnilis-tehnoloogilist lahendust. Toetuse suuruse arvutamiseks koostatud netotulude arvestuses võetakse seega arvesse toetuse taotleja kogu veeteenus (üldhuviteenus) osutamisest saadavat tulu ja kulu;
- 2) Piirkondliku vee-ettevõtte teeninduspiirkonda mitte kuulunud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni piirkonna<sup>1</sup> varade ja opereerimise üleminekul piirkondlikule vee-ettevõtjale võib kolme aasta jooksul alates ühinemisest *MFA* koostada ja toetuse suuruse arvutada piirkondliku vee-ettevõtjaga ühinenud veemajanduspiirkonnale eraldi, võttes arvesse ainult selle piirkonna näitajaid selliselt, nagu oleks toetus (riigiabi) arvatud siis, kui ühinemist ei oleks toimunud.

---

<sup>1</sup> Piirkondliku vee-ettevõtte teeninduspiirkonda mitte kuulunud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni piirkonna all ei mõelda üksikuid tänavaid, vaid suuremaid eraldiseisvaid asustusüksusi näiteks reoveekogumisalasid, külasid, alevikke, alevaid vms.

MFA esitab toetuse taotleja, kes on määratud vee-ettevõtjaks ÜVVK seaduse alusel, mis loetakse üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise õiguse andvaks dokumendiks otsuse 2012/21/EL artikli 4 tähenduses.

Käesoleva juhendi kohaselt koostatud MFA peab tagama, et üldise majandushuvi teenuse osutamise eest ei maksta liigset hüvitist otsuse 2012/21/EL artikli 6 tähenduses.

### **3. Veemajandusteenuse tarbija osalus**

Veemajandustegevuse elluviimisel tekkiva kulu peab katma veemajandusteenuse tarbija. Seejuures arvestatakse Euroopa Nõukogu vee raamdirektiivis nr 2000/60/EÜ, ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni seaduses ning veeseaduses sätestatud nõudeid veeteenuse hinna osas.

### **4. MFA ulatus**

MFA ulatus leitakse järgnevalt;

- 1) MFA-s võetakse arvesse vee-ettevõtja kõik asjaomase üldise majandushuvi teenuse osutamisega seotud tulud ja kulud, kaasa arvatud kulum<sup>2</sup> ning selles arvestatakse ka projekti mõjudega, st lisatakse projektiga seotud uued tegevuskulud ja –tulud ning projekti mõju jätkuvatele tegevustele (kuludele-tuludele);
- 2) Piirkondliku vee-ettevõtte teeninduspiirkonda mitte kuulunud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni piirkonna varade ja opereerimise üleminekul piirkondlikule vee-ettevõtjale on lubatud MFA-s arvesse võtta ainult ühendatava veemajanduspiirkonna tulud ja kulud, kaasa arvatud kulum<sup>2</sup> ning selles arvestatakse ka projekti mõjudega, st lisatakse projektiga seotud uued tegevuskulud- ja tulud ning projekti mõju jätkuvatele tegevustele (kuludele-tuludele).

Projektiväliste investeeringute asendamise seotud kulusid (sh kulumit) arvesse ei võeta, kuid analüüsi võib lisada muudest rahastusallikatest (sh KIKi keskkonnaprogrammist) positiivse toetuse otsuse saanud projektid ja omavahenditest rahastatavad, käimasolevad projektid/investeeringud.

Tõlgendust vajavates küsimustes tuleb lähtuda sellest, et täidetud peavad olema otsuse 2012/21/EL nõuded. Kui ettevõtja saab hiljem mõnest rahastusallikast sama üldhuviteenuse tarvis täiendavat toetust, tuleb selle toetuse summa ja määr arvutada selliselt, et täidetud oleksid nimetatud otsuses sätestatud nõuded.

### **5. Nõudlusanalüüs**

MFA koostamisel võetakse aluseks selgelt kirjeldatud kohalikud majanduslikud sisendnäitajad, mis on saadud nõudlusanalüüsi tulemusena.

Põhilised nõudlust mõjutavad tegurid on järgmised:

- 1) olemasolevad ja oodatavad veemajandustegevust reguleerivad normid,
- 2) veemajandusteenuse tarbijate areng tarbijarühmade kaupa, mis lähtub:
  - joogivee ja kanalisatsiooniteenuse puhul rahvastiku arvust, prognoositavast loomulikust iibest ning migratsioonist,
  - tarbimisharjumuste ja -mahtude muutusest kooskõlas prognoositava elustandardi muutusega,
  - ja tööstustarbimise puhul tööstuse ja põllumajanduse arengutrendidest projektipiirkonnas.

---

<sup>2</sup> Kulumi arvestusse võetakse ainult omafinantseeringuga proportsionaalne osas toetusega abil soetatud varadest. Vaata täpsustavat loetelu punktis 10.

Finantsmudelis tuuakse ära ettevõtte üldise majandushuvi teenuste osutamise piirkonna:

- 1) era- ja äritarbijate arv,
- 2) veeteenuse ja kanalisatsiooniteenuse tarbimise mahud kuupmeetrites era- ja äritarbijate lõikes aastas.

Tarbimismahtude hindamisel lähtutakse ajaloolisest tarbimismahust, millele lisandub tarbimismahtusid mõjutavate tegurite toime, mis peab olema majanduslikult põhjendatud ja selgitatud, eesmärgiga tagada võimalikult realistlik prognoos.

Elanike arvu ja selle muutuste kirjeldamisel tuleb lähtuda KIK kodulehel avaldatud juhendmaterjalist tehnoloogilise projekti koostamiseks.

## 6. Projekti eesmärgid

Projekti eesmärgid peavad olema kooskõlas keskkonnaministri 31.01.2020 määruses nr 10 „Keskkonnaprogrammist toetuse andmise kord ja tingimused“ toodud programmi eesmärkidega ja projekti taotlusega ning need tuleb esitada MFA koosseisus.

## 7. MFA metoodika

MFA koostamise metoodika on vajalik selleks, et võimaldada taotluste ühetaolist hindamist ning et määrata põhjendatud riigiabi summa vastavalt otsusele 2012/21/EL.

MFA koostamisel kasutatakse majanduslike sisendandmetena tarbijahinnaindeksit (THI), mis on avaldatud struktuurifondide veebilehel [www.struktuurifondid.ee](http://www.struktuurifondid.ee) või rahandusministeeriumi veebilehel kõige hilisemas versioonis (taotluse esitamise hetkel kehtiv).

Tulude ja kulude ühtse struktuuri ja MFA realistliku tulemuse saavutamiseks ei ole lubatud kasutada erinevaid sisendandmeid tulu- ja kulubaasi prognoosimisel.

MFA netotulude prognoosid koostatakse jooksvates hindades. Netotulud diskonteeritakse nominaalse diskontomääraga. Diskontomäärana (WACC) kasutatakse Konkurentsiameti kehtestatud diskontomäärat vee-ettevõtjatele (taotluse esitamise hetkel kehtiv).

Veemajanduse projektitaotluse arvestusperiood jaguneb kaheks osaks:

- 1) kulutuste abikõlblikkuse periood, mille jooksul viiakse ellu projektiga planeeritud algne investeering;
- 2) viie aasta pikkune abikõlblikkuse järgne periood.

## 8. Investeeringud

Projekti investeeringu kulutused teostatakse kulutuste abikõlblikkuse perioodil.

Asendusinvesteeringuid (*Replacement Investment*) teostatakse ettevõtte olemasoleva vara asendamiseks, lähtudes varaliikide majanduslikult kasulikust elueast.

Investeeringukulutused eelarvestatakse ettemääratud kulutuste liikide kaupa, kõik kalkulatsioonid peavad olema majanduslikult põhjendatud ja tekstiga selgitatud. Siia kuuluvad materiaalne põhivara ja immateriaalne vara.

Kulutused materiaalsele varale on:

- maa ost;
- ehitiste ost;
- ehitusmaterjalide soetamine;
- tööjõukulu;
- seadmete soetamine;

- inventari soetamine;
- rendikulu;
- transpordikulu;
- sundvõõrandamiskulu;
- projekteerimine, uuringud, katsetused ja projekti juhtimiskulu;
- omaniku järelevalvekulu.

Immateriaalne vara on:

- litsentsid;
- patendid;
- muu tootmiseelne kulutus.

Vara soetamine ehitusteenuse ostmise teel kuulub investeringukulutuste hulka.

Kõik investeringukulutused esitatakse ilma käibemaksuta.

Kui projekti käigus planeeritakse viia ellu tegevusi, mille kulu ei ole projekti kontekstis abikõlblik, kuid mille elluviimine projektitegevuste raames on majanduslikult põhjendatud, on taotleja kohustatud eristama algse investeringu kulutusest abikõlbliku osa ja abikõlbmatu osa.

Veemajanduses kasutatavale varale rakendatakse liigiti järgmised arvestuslikud majanduslikult kasulikud eluea pikkused:

- võrgustikud, torustikud – 40 aastat;
- tootmishooned – 40 aastat;
- reservuaarid ja mahutid – 40 aastat;
- masinad ja seadmed – 15 aastat;
- **kapitaliseeritud kulude kasulik eluiga määratakse võrdseks selle kulude seotud vara kasuliku elueaga.**

## 9. Investeeringu jääkväärtus

Investeeringukulutuste jääkväärtus määratakse projekti käigus soetatud vara ja selle vara asenduste käigus soetatud vara kasutusväärtusena (*value in use*). Vara kasutusväärtus määratakse üldhuvi teenuse osutamise seotud netotulude nüüdisväärtusena. Vara soetamisega kaasnevate finantseerimistegevuste ja investeerimistegevuste rahavoogusid vara kasutusväärtuse arvutusse ei kaasata.

Jääkväärtus (*RV*) leitakse vastavalt järgnevalt toodud modifitseeritud Gordoni valemile, mis lihtsustab järgneva 35 aasta<sup>3</sup> netotulude nüüdisväärtuse arvutamist, st pole vajadust koostada netotulude prognoosi Projekti varade eluea lõpuni. Gordoni valemi abil leitud väärtusest lahutatakse masinate ja seadmete asendusinvesteeringu (*RI<sub>15</sub>*) nüüdisväärtus<sup>4</sup>.

$$RV = \frac{NT_5 \times (1 + g) \times \left(1 - \frac{(1 + g)^{35}}{(1 + WACC)^{35}}\right)}{(WACC - g)} - \frac{RI_{15}}{(1 + WACC)^{10}}$$

Kus, *NT<sub>5</sub>* tähistab abikõlblikkuse järgse perioodi viienda aasta netotulu, *WACC* kaalutud keskmist kapitali hinda (vt p 7) ning *g* netotulude pikaajalist kasvumäära aastas.

Kasvumäära (*g*) valimisel võib seejuures arvesse võtta tulude ja kulude inflatsiooniindekseid ning tarbimismahtude eeldatavat kasvu. Kasvumäär ei tohi olla väiksem kui 0%.

<sup>3</sup> 35 aastat jääb pärast 5 aasta pikkust tegevusperioodi pikema elueaga Projekti varade eluea lõpuni.

<sup>4</sup> Masinate ja seadmete eluiga on 15 aastat. Asendusinvesteering tehakse seega aastal 15 lõpus ning see diskonteeritakse prognoosiperioodi lõppu ehk aastasse 5.

## 10. Tegevuskulud

Tegevuskulud arvestatakse järgmiste kululiikide kaupa:

- muutuvkulud (tarbimise mahtudest sõltuvad): energiakulu, keskkonnatasud, spetsiifiline tehnoloogiline kulu (kemikaalid)
- muutuvkulud (varade mahust sõltuvad): seadmete hoolduse teenus ja materjalid
- püsikulud: tööjõu- ja personalikulu, administratiivkulud, kaupade-teenuste vahendamine jms
- kulum.

Seejuures ei arvestata kulumit järgmistelt varadelt:

- 1) põhivaralt, mida põhitegevuses ei kasutata;
- 2) pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt;
- 3) immateriaalselt põhivaralt (välja arvatud arvutitarkvara ja programmide litsentsid);
- 4) toetuse (tagastamatu abi) abil soetatud põhivaralt, toetusega proportsionaalses osas;
- 5) tarbijate poolt makstud liitumistasudest soetatud põhivaralt;
- 6) mittepõhjendatud investeeringutelt.

Iga muutus seotakse majanduslikult põhjendatud tegevusnäitajatega (tarbimise maht, varade maht) ja inflatsiooniindeksiga ning selgitatud kalkulatsioonidega. Kõik ülejäänud kulud (finantseerimiskulud, maksud jne) ei kuulu tegevuskulude kalkulatsiooni hulka.

Tööjõukulude ja kõigi ülejäänud kulude prognoosimisel kasutatakse makromajanduslikku inflatsioonimäära (tarbijahindade kasv).

Tegevuskulu esitatakse ilma käibemaksuta, tööjõukulu esitatakse koos kaasnevate otseste sotsiaalmaksudega.

## 11. Tegevustulu

Tegevustulu prognoosimise aluseks on seniste ja projekti käigus lisanduvate tarbijarühmade tarbimismahud ja tarbijapõhine ühe kuupmeetri hind. Veeteenuse ja kanalisatsiooniteenuse hinna kujundamisel lähtutakse kehtinud hindadest teenuste ja tarbijarühmade lõikes, mis on kohaliku omavalitsuse poolt kooskõlastatud. Hinnaprognoside koostamisel võetakse aluseks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniseaduse §-is 14 sätestatu, saastaja maksab printsiip (vt p.3), teenuse taskukohasuse printsiip (vt p.12) ja Konkurentsiameti reeglistik.

Tegevustulu hõlmab ka muu tulu, mis on seotud veemajandusalase tegevusega. MFA käigus rakendatakse taotleja poolt majanduslikult põhjendatud teenuse hinna tõusumäära kogu investeeringu arvestusperioodi kestel.

**Tegevustulu esitatakse ilma käibemaksuta.**

## 12. Teenuse taskukohasus

Prognoositavate ühikhindade taskukohasus on tagatud, kui kogu veemajandusteenuse eest võetav tasu ei ületa arvestusperioodi vältel 4% leibkonnaliikme netosissetulekust aastas ja on vähemalt 1% leibkonnaliikme netosissetulekust aastas MFA arvestusperioodi viimasel aastal.

Leibkonnaliikme netosissetuleku kirjeldamiseks võtta aluseks viimased avaldatud Statistikaameti andmebaasi tabel ST08: „Leibkonnaliikme netosissetulek kuus elukoha ja sissetulekuallika järgi“. Leibkonnaliikme netosissetuleku muutus tuleb siduda tarbijahinnaindeksi muuduga.

## 13. Käibekapitali muut

Käibekapitali muutu tegevustulu ja tegevuskulu prognoosidele ei lisata.

## 14. Projekti toetus

Projekti toetus on keskkonnaprogrammist eraldatav tagastamatu rahaline abi.

- 1) Leitakse **finantseerimisvajaku määr**. Selleks lahutatakse diskonteeritud abikõlblike investeeringute kuludest diskonteeritud netotulu ja diskonteeritud jääkväärtus. Saadud tulemus jagatakse diskonteeritud abikõlblike investeeringute kuludega;
- 2) Võrreldakse finantseerimisvajaku määra keskkonnaprogrammi osaluse maksimaalseks kokkulepitud määraga (65 %);
  - Juhul kui finantseerimisvajaku määr on väiksem kui keskkonnaprogrammi osaluse maksimaalseks kokkulepitud määr, valitakse **toetuse määraks** finantseerimisvajaku määr.
  - Juhul kui finantseerimisvajaku määr on suurem kui keskkonnaprogrammi osaluse maksimaalseks kokkulepitud määr, valitakse **toetuse määraks** keskkonnaprogrammi osaluse maksimaalseks kokkulepitud määr (65%);
- 3) **Toetuse summa** leitakse algse diskonteerimata abikõlblike investeeringute kulude korrutamisel toetuse määraga.

## 15. Projekti omafinantseering

Projekti omafinantseeringuna mõistetakse rahalise katte tagamist kõigi nende kulutuste jaoks, mida projekti toetusega ei rahastata, sh nii abikõblilikud kui abikõlbmatud kulutused ja ka kulutustega lisanduv käibemaks. Toetuse saaja kohustus on tagada rahaline kate kõigi projekti kulutuste jaoks, välja arvatud projekti toetusega kaetavad kulutused.

Omafinantseeringu allikaks võivad olla omavahendid, sisselaenatud raha ja kolmandate osapoolte rahaline abi. Omafinantseeringu olemasolu on kohustuslik tõendada allikate kaupa järgmiselt:

- omavahendite olemasolu peab tõendama taotleja raamatupidamise bilansiga,
- omafinantseeringuks planeeritava laenu võimet (laenu põhiosa ja intresside tagasimakse võimet) on kohustuslik analüüsida projekti finantsilise jätkusuutlikkuse ja krediivõimelisuse analüüsi käigus;
- kolmandate osapoolte rahastamise kohta on kohustuslik esitada rahastajate garantiikirjad.

Kolmandatelt osapooltelt (eelkõige omanikupoolne abi) rahalise abi saamisel tuleb arvestada kohalduvate riigiabi reeglitega ning jälgida, et kõikidest avaliku sektorite allikatest antav abi vastaks otsuse 2012/21/EL artikli 6 nõuetele”.

Kui toetuse saaja on saanud või kavatses taotleda vähese tähtsusega abi (VTA) EK määruse nr 360/2012 „Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes“ alusel, siis tuleb arvestada järgmist:

Kõikidest avaliku sektorite allikatest (sh KOVi finantseering) antav abi piirmäär on 500 000 eurot kolme aasta jooksul ühe ettevõtja (sh ka piirkondliku vee-ettevõtja) kohta. Lisaks tuleb arvestada, et üldhuviteenuste vähese tähtsusega abi ei või viidatud määruse 360/2012 artikli 2 lõike 8 kohaselt kumuleerida mis tahes hüvitisega, mida antakse samade üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest, sõltumata sellest, kas hüvitis sisaldab riigiabi või mitte. otsuse 2012/21/EL alusel abi saavale ettevõtjale, kelle maksimaalne võimalik abi on nimetatud otsuse alusel välja arvatud ja antud, ei või anda sh KOVi poolt, enam täiendavalt abi määruse nr 360/2012 alusel, millest tulenevalt kogu saadud abi ületaks suurima võimaliku välja arvatud abi.

Sellest tulenevalt – kui toetuse saajal on vajadus ja ta kavatses kolme aasta jooksul taotleda lisaks VTA-le abi ka otsuse 2012/21/EL alusel – tuleb tagasinõuete vältimiseks taotleda toetust kohe vaid otsuse 2012/21/EL alusel. Üldhuviteenuse VTA piirmäär on 500 000 eurot kolme

aasta jooksul (abi andmise jooksev aasta ja kaks järgmist).

Omafinantseeringu katmine kolmanda isiku poolt on võimalik ainult läbi sissemakse vee-ettevõtte osakapitali suurendamise.

Omafinantseeringu katteks planeeritava laenu tingimused peavad vastama turutingimustele (laenuperiood, laenu põhisumma tagasimaksete struktuur, maksepuhkus ja marginaal). Taotleja peab vajadusel esitama KIKile laenuandja kinnituskirja projekti finantseerimise kohta, kus kajastuks laenu summa, väljamaksete periood, põhiosa maksegraafik ja laenuintress või muu asjakohane info.

### **15.1 Omafinantseeringu projekti maksumuse muutumisel**

Esitatud MFA kohaselt on arvatud maksimaalne vajalik hüvitis üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest koos projektis ette nähtud kuludega.

**Projekti kulude vähenemisel** hangete tulemusena väheneb sama summa võrra hüvitis üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamiseks, st toetuse summa. Toetuse saaja omafinantseeringu summa ei vähene, kuna hanke odavnemine või projekti muude kulude vähenemine ei mõjuta MFA alusel välja arvatud toetuse saaja tulusid üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest.

**Projekti kulude suurenemine** hangete tulemusena võib kaasa tuua toetuse saaja kulude suurenemise, mis võib mõjutada MFA kohaselt välja arvatud hüvitist. Pärast kõikide hangete läbiviimist ja kõikide projekti kulude selgumist esitab toetuse saaja uue MFA, mille alusel leitakse uus maksimaalne vajalik hüvitis. Täiendav hüvitis makstakse keskkonnaprogrammi eelarves vahendite olemasolul. Kui keskkonnaprogrammist ei ole võimalik rohkem hüvitist maksta, tuleb selleks vahendid leida teistest allikatest (nt KOVi eelarvest) või vähendada vastavalt kulusid või kavandatud investeeringuid selliselt, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutaja tegevus oleks maksimaalse võimaliku hüvitise juures jätkusuutlik.

### **16. Rahastamise eelarve**

Toetuse saaja esitab kooskõlas algse investeeringu elluviimise ajakavaga kulutuste rahastamise eelarve aastate lõikes ja rahastajate kaupa.

### **17. Veemajanduse projekti finantsiline jätkusuutlikkus ja vee-ettevõtte finantsiline jätkusuutlikkus**

Taotleja koos omafinantseeringuga peab tagama projekti abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude katmise ja projekti finantsilise jätkusuutlikkuse.

Taotleja tegevust loetakse tõendatuna jätkusuutlikuks, kui ettevõtte kumulatiivsed rahavood on igal aastal vähemalt 0 või positiivne.

Sissetulevate rahavoogude hulka kuuluvad:

- projekti toetus;
- omavahendid;
- võetav laen;
- kolmandate osapoolte toetus;
- tegevustulu.

Väljaminevate rahavoogude hulka kuuluvad:

- investeeringukulutused
- tagasimakstav laen koos intressidega

- tegevuskulu.

Kui jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik kasutada käibekrediiti rahavoona, siis peab selle tagastamise koos intressidega kalkuleerima väljamineva rahavoona.

### **18. Majandus- ja finantsanalüüsi koond**

MFA esitatakse elektrooniliselt läbi andmesüsteemi KIKAS ilma kaitsesõnadeta etteantud vormil Exceli dokumendina, kus kõik arvutusvalemid ja viited on kontrollimiseks avatud ning sisestamisõigus dokumenti on tagatud. Kaitsesõnadega varustatud ja/või ilma arvutusvalemite ja viideta Exceli-dokumenti hindamiseks ei aktsepteerita. Etteantud vormile ei ole lubatud lisada arvutuslehti ning salvestada makrosid ilma KIKiga eelnevalt kooskõlastamata.

**Lisaks esitatakse MFA sõnaline osa, mis peab hõlmama Exceli mudelis kasutatud sisend- ja tulemandmete argumenteeritud majanduslikke põhjendusi ja selgitusi ning mis aitab KIKil luua arusaama kavandatud projektist ning taotleja kui terviku majanduslikust seisust.**

KIKil on õigus küsida taotlejalt kõiki taotlust kõiki taotlust toetavaid dokumente, arvutusi ja selgitusi, et veenduda esitatud MFA adekvaatsuses ja kooskõlas projekti eesmärkidega. Exceli mudelis ei ole lubatud kasutada viiteid dokumentidele, mida ei ole mudelile lisatud.